

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 975)

Ефективна економіка № 12, 2014

УДК 330.322.01

*С. О. Коваленко,
викладач, кафедра іноземних мов ФЕФ, ДВНЗ “КНЕУ імені Вадима Гетьмана”, м. Київ
Я. Р. Коваленко,
студент, магістратура, факультет МЕіМ, ДВНЗ “КНЕУ імені Вадима Гетьмана”, м. Київ*

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСУВАННЯ КАПІТАЛЬНИХ ВКЛАДЕНЬ В УКРАЇНІ

*S. O. Kovalenko,
University Teacher, Foreign Language Department, Faculty of Finance, KNEU, Kyiv
Y. R. Kovalenko,
Student, Master Program, Faculty of International Economics and Management, KNEU, Kyiv*

THE PECULIARITIES OF FINANCING OF CAPITAL INVESTMENT IN UKRAINE

Стаття присвячена дослідженню сучасного стану, проблем і особливостей фінансування та освоєння капітальних вкладень в Україні. Проаналізовано структуру джерел фінансування капітальних вкладень та досліджено роль іноземних суб'єктів господарювання в інвестиційній діяльності українських підприємств.

The article deals with the current state, problems and peculiarities of financing and development of capital investment in Ukraine. It investigates the structure of sources of financing of capital investment and the role of foreign business in investment activity of Ukrainian enterprises.

Ключові слова: капітальні вкладення, інвестиційний розвиток, фінансове забезпечення, інвестиційний процес, інвестиційна діяльність.

Key words: capital investment, investment development, financial provision, investment process, investment activity.

Постановка проблеми. В сучасних ринкових умовах інвестування має значну роль для розвитку національної економіки. Впровадження інноваційних технологій на виробництві, підвищення конкурентоспроможності продукції та підвищення показників конкурентоспроможності країни забезпечується за рахунок залучених вітчизняних та іноземних інвестицій. Досвід багатьох країн показує, що залучення інвестицій є доцільним як для країни в цілому, так і для кожного підприємства окремо.

Отже, на сьогоднішній день від ефективності капітальних вкладень у підприємства залежать стан виробництва, положення і рівень технічної оснащеності основних засобів підприємств національного господарства, можливості структурної перебудови економіки, рішення соціальних і екологічних проблем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами капітальних вкладень в економіку досліджували багато вітчизняних та іноземних науковців, серед яких варто згадати таких, як Є.В. Нагашев, Є.С. Стоянова, Ю. Брігхем, Л. Гітман, В.В. Бочаров, У.Ф. Шарп, Ю.В. Яковець. Серед вітчизняних учених вагомий внесок у дослідження інвестиційної привабливості промисловості України зробили Т.В. Майорова, В.М. Геєць, А.А. Пересада, Е.І. Шелудько Л.І. Нейкова, В.Г. Федоренко та інші.

Постановка завдання. Метою даного дослідження є дослідження сучасного стану та виокремлення особливостей фінансування капітальних вкладень в українській економіці.

Досліджуючи сучасний стан фінансування інвестицій в Україні, слід підкреслити те, що за останні роки Україна не здобула суттєвих досягнень у забезпеченні національної конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості. В Україні спостерігається значне зниження інвестиційної активності. Інфляція є основною причиною зменшення попиту на капітальні вкладення, оскільки під час інфляції спостерігається суттєве знецінення інвестиційних коштів. Інвестиційна політика держави визначає напрями і саму можливість залучення інвестицій підприємствами. Інвестиційна політика в Україні характеризується на сьогоднішній день наступними чинниками:

- вкладанням коштів у інвестиційні проекти з незначним терміном повернення інвестицій, що забезпечують короткострокову прибутковість;
- неефективністю роботи традиційних ринкових джерел інвестиційної діяльності в наслідок деформованої інфраструктури фінансового ринку;
- відсутністю державної мотиваційної складової інвестиційної політики, спрямованої на підвищення інвестиційної активності учасників інвестиційного процесу, та створенні сприятливого інвестиційного клімату в країні;
- зростанням фінансових та комерційних ризиків при здійсненні інвестицій у реальний сектор економіки;
- відсутністю державної регуляторної політики інвестиційної діяльності (високий ступінь корумпованості, відсутність прозорості та стабільної законодавчої влади, стимулювання державою інноваційного спрямування інвестицій, державних фінансових та юридичних гарантій);
- здійсненням інвестицій за рахунок власних джерел фінансування (амортизація, частина прибутку).

Наявність даних проблем стала причиною пошуку підприємствами самостійних шляхів щодо забезпечення потреб здійснення відтворювальних процесів на них.

Виклад основного матеріалу. Досліджуючи фінансування капітальних вкладень в Україні з початку 1990–х років по 2014 рік необхідно виділити наступні наявні обмеження для стабільної позитивної динаміки інвестиційної діяльності вітчизняних промислових підприємств, а саме на макро– і мікрорівні.

На макроекономічні рівні: залежність української економіки від експортоорієнтованих низько– та середньотехнологічних галузей з низькою часткою доданої вартості, чутливих до цінових шоків; нестійкість процесу відновлення світових потоків прямого іноземного інвестування в національну економіку; зростання загального державного та гарантованого державою боргу України, висока залежність від залучення зовнішніх фінансових ресурсів, що знижує рейтинги інвестиційної привабливості країни; вразливість української валюти від зовнішніх шоків внаслідок її залежності від динаміки експорту та змін споживчих настроїв на зовнішніх сировинних ринках на тлі невизначеності розвитку світової економіки; обмеженість банківського кредитування.

На мікроекономічному рівні: погіршення фінансових результатів підприємств на фоні скорочення державного фінансування, що негативно позначається на можливостях самофінансування інвестиційного розвитку підприємств; застосування застарілих норм амортизації для більшості основних засобів, спрямування амортизаційних фондів на поточне споживання, відсутність накопичення власних коштів для модернізації виробництва; обмеженість та неефективне використання нематеріальних активів; зростання частки простроченої кредиторської заборгованості підприємств, що використовується як альтернативне джерело обмеженому банківському кредитуванню; згортання емісійної діяльності підприємств через низьку інвестиційну привабливість вітчизняних емітентів, поступову реорганізацію акціонерних товариств в інші організаційно-правові форми, переважно в товариства з обмеженою відповідальністю та неможливість з боку підприємств, створених в процесі приватизації та корпоратизації, підтримувати цю найскладнішу форму організації бізнесу; недотримання прав міноритарних акціонерів щодо участі в управлінні товариством, отримання достовірної інформації про діяльність акціонерного товариства, розподіл дивідендів за підсумками діяльності товариств та неможливість перевірити правдивість такої інформації, а відтак – впливати на формування інвестиційної стратегії підприємства.

Для глибшого аналізу особливостей фінансування капітальних вкладень в Україні проаналізуємо структуру джерел фінансування за останні дев’ять місяців поточного року (табл.1).

Таблиця 1. Капітальні інвестиції за джерелами фінансування за січень–вересень 2014 року		
	Освоєно (використано) капітальних інвестицій	
	у фактичних цінах, млн.грн.	у % до загального обсягу
Усього	135476,8	100,0
у т.ч. за рахунок		
коштів державного бюджету	763,3	0,6
коштів місцевих бюджетів	2060,9	1,5
власних коштів підприємств та організацій	97238,6	71,8
кредитів банків та інших позик	13275,8	9,8
коштів іноземних інвесторів	2455,5	1,8
коштів населення на будівництво житла	15069,0	11,1
інших джерел фінансування	4613,7	3,4

Джерело: сформовано автором на основі [1]

Аналізуючи дану таблицю, бачимо, що найбільшу частку у фінансуванні і освоєнні капітальних вкладень в Україні було здійснено за рахунок власних коштів підприємств та організацій, а на другому та третьому місцях відповідно стоять кошти населення на будівництво житла і кредити банків та інші позики. Фінансування за рахунок державного та місцевих бюджетів в сукупності складає 2,1 %, що свідчить про низьку підтримку державою інвестиційної активності підприємств України і відсутність суттєвих позитивних зрушень в державній інвестиційній політиці у порівнянні з попередніми роками.

Зупинимось більш детально на значенні іноземного інвестування для інвестиційної діяльності вітчизняних суб’єктів господарювання. Обсяг освоєних капітальних інвестицій зроблених за рахунок іноземних інвесторів згідно з даними, наведеними у таблиці 1 також, як і освоєння підприємствами капітальних інвестицій за рахунок державного і місцевих бюджетів, є дуже невеликим. Його частка в загальній сумі освоєних капітальних вкладень складає 1,8%. Оскільки освоєння цих інвестицій є результатом інвестування зробленого в тому числі протягом попереднього року, то дослідимо статистику з приводу іноземного інвестування за 2013 рік.

У 2013 р. в економіку України іноземними інвесторами вкладено 5677,3 млн. дол. США прямих інвестицій (акціонерного капіталу).

Кількість країн світу, з яких надійшли інвестиції в економіку України, на 1 січня 1996 року становила 94 країни, на кінець 2013 року – 136. Упродовж цих років десятка основних країн-інвесторів України змінювалась. У 2013 році основними країнами-інвесторами були Кіпр, Німеччина, Нідерланди, Російська Федерація, Австрія, Велика Британія, Віргінські Острови (Брит.), Франція, Швейцарія та Італія (майже 83% загального обсягу прямих інвестицій в економіці України). Порівняно з 1996 роком зі складу десяти найбільших за обсягами інвестування країн вибули США, Ірландія, Бельгія та Польща.

Станом на 31 грудня 2013 року 31,0% загального обсягу прямих інвестицій в Україні зосереджено на підприємствах промисловості, у тому числі переробної – 25,3%. Серед галузей переробної промисловості суттєві обсяги інвестицій вкладено у підприємства металургійного виробництва, виробництва готових металевих виробів (10,8%), виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (5,7%), виробництва гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції (2,5%), машинобудування, крім ремонту і монтажу машин і устаткування (1,9%), виробництва хімічних речовин і хімічної продукції (1,8%). В установи фінансової та страхової діяльності вкладено 26,4% прямих іноземних інвестицій, у підприємства з оптової та роздрібною торгівлі; ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів – 13,0%, в організації, що здійснюють операції з нерухомим майном – 7,5%, професійну, наукову та технічну діяльність – 5,9%.

Як ми бачимо, найбільший вплив іноземного інвестування у фінансуванні капітальних вкладень в Україні простежується галузі металургійного виробництва, харчовій галузі та у виробництво гумових і пластмасових виробів. Домінування обсягів фінансування і освоєння капітальних вкладень переважно в такі галузі дозволяє зробити висновок про подальшу структурну незбалансованість господарського комплексу України, оскільки відсутня активна інвестиційна діяльність в високотехнологічні галузі мікроелектроніки, нанотехнологій, фармацевтики, біотехнологій тощо.

Висновки. Отже, дослідження особливостей фінансування капітальних вкладень в Україні показало, що воно є впливовим і системним явищем, яке створює взаємопов’язані зв’язки в усіх галузях господарства держави. Головною проблемою збільшення капітальних вкладень в Україні є дефіцит інвестиційного потенціалу.

Пришвидшення темпів фінансування капітальних вкладень в Україні передусім залежить від її інвестиційної привабливості і інвестиційного клімату. Численні світові рейтинги свідчать про низький рівень інвестиційної привабливості, оскільки Україна посідає прикінцеві сходинки.

Таким чином, стимулювання темпів фінансування капітальних вкладень є визначальним для покращення стану економіки України. Зважений та обґрунтований розподіл капітальних вкладень між секторами економіки повинен забезпечити високий рівень міжнародної конкурентоспроможності України у порівнянні з іншими країнами світу. Поряд із забезпеченням вирішення поточних проблем щодо структурної перебудови народного господарства нашої держави слід виділяти інвестування на перспективні напрями, в тому числі на виробництво високотехнологічної і наукоємної продукції, забезпечення конкурентоспроможного експорту української продукції, перехід до постіндустріального суспільства тощо з метою ефективного позиціонування України в умовах глобалізаційних чинників. Подолання перепон, що стримують зростання фінансування капітальних вкладень, має позитивно відобразитися на поліпшенні інвестиційного іміджу України та поліпшенні стану її народного господарства.

Література.

- Капітальні інвестиції (щоквартальні показники). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua> (<http://www.ukrstat.gov.ua>).
- Шатило О. А. Фінансово-економічна складова інноваційно-інвестиційної політики розвинених країн світу: досвід для України // Наукові розвідки з державного та муніципального управління. — К., 2011. —Вип. 2.—С. 264—271.
- Музиченко А.С. Інвестиційна діяльність в Україні: [навчальний посібник] / А.С. Музиченко. – К.: Кондор, 2005. – 406 с.
- Федулова Л.І. Перспективи інноваційного розвитку промисловості України / Л.І. Федулова // Економіка і прогнозування. – 2006. – №2. – С.58-76
- Пріоритети інвестиційної політики у контексті модернізації економіки України: аналітична доповідь. – К .: НІСД, 2013. – 48 с.

References.

- The official site of State Statistics Service of Ukraine (2014), “Kapital'ni investysii (schokvartal'ni pokaznyky)”, available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Accessed 4 June 2014).
- Shatylo, O. A. (2011) Finansovo-ekonomichna skladova innovatsijno-investytsijnoi polityky rozvynenykh krain svitu: dosvid dlia Ukrainy [Financial and economic component of innovation and investment policy of the developed countries of the world experience for Ukraine], Naukovi rozvidky z derzhavnoho ta munitsypal'noho upravlinnia, Kyiv, Ukraine.
- Sukhorukov, A.I.(2004), “Principles of Investment Policy of Ukraine / innovation and investment strategy for the development of the national economy”, Zb.nauk.pr. NAN Ukrainy ob'iedn. in-t ekonomiky, pp.10-29.
- Fedulova, L. (2006), “Prospects for the development of innovative industries Ukraine”, Ekonomika i prohnovuvannia, vol. 2, pp. 58-76.

5. The official site of National Institute for Strategic Studies (2013), “Priorytety investytsijnoi polityky u konteksti modernizatsii ekonomiky Ukrainy: analitychna dopovid”, available at: http://www.niss.gov.ua/public/File/2013_nauk_an_rozrobku/_ynvestyc_polityka.pdf (Accessed 14 May 2014).

Стаття надійшла до редакції 18.12.2014 р.